

**ОСОБЛИВОСТІ СТАЦІАЛЬНОГО РОЗПОДІЛУ
ЗАЙЦЯ СІРОГО (*LEPUS EUROPAEUS* PALL.)
У ВЕСНЯНИЙ ПЕРІОД В УМОВАХ ЦЕНТРАЛЬНОГО ПОЛІССЯ**

В.П. Власюк

Житомирський національний агроекологічний університет, бульвар Старий, 7, Житомир,
10008, Україна

У складі фауни можна виділити групу тварин, для яких оптимальними умовами проживання є ландшафти, у яких спостерігається чергування лісів, луків, сільськогосподарських угідь, водоймищ з якомога меншим антропогенним впливом. На стані тварин позитивно позначається їх виражена строкатість, вплив “крайового” ефекту. До такої групи тварин належить й заєць сірий [3].

При веденні мисливського господарства як на зайця сірого, так й інші види мисливських тварин, важливе значення відіграють відомості стосовно закономірностей їх стаціонального розподілу за порами року. Такі матеріали дають можливість виявити особливості просторово-типологічної, просторово-часової організації тварин [2]. Поряд з цим, закономірності стаціонального розподілу слід урахувати й при проведенні обліків чисельності мисливських тварин, класифікації і бонітування мисливських угідь. [4].

Стаціональний розподіл зайця сірого в умовах зони мішаних лісів залежить від багатьох чинників. Зокрема, сюди можна віднести вплив крайового ефекту, захисних та кормових умов, мозаїчності ландшафту та антропогенного фактора [1].

Результати обліків зайця сірого наведені в таблиці.

Таблиця

Частота трапляння зайця сірого у літній період в умовах Житомирського Полісся

№ п/п	Біотопи (стації)	Кількість пройдених кілометрів по біотопах, км	Кількість зустрічей	Трапляння, %
1.	Переліски та чагарники	74,3	7	7,6
2.	Озими	116,1	29	20,2
3.	Стерня	109,8	11	8,1
4.	Багаторічні трави	160,6	24	12,1
5.	Узлісся	99,2	10	8,2
6.	Посіви високостеблевих культур	88,2	17	15,6
7.	Зруби	104,1	15	11,7
8.	Середньовіковий та стиглий мішаний ліс	77,1	4	4,2
9.	Остепнені луки	102,4	5	4,0
10.	Чагарникові луки	77,1	8	8,4
Разом	—	1008,9	130	100,0

У літній період найбільша кількість зайців тримається на посівах зернових культур (овес, жито, пшениця, ячмінь, близько 20% зустрічей). Високу чисельність виду на таких територіях можна пояснити оптимальними як кормовими, так й захисними умовами проживання.

У другій половині літнього періоду тварини зустрічаються досить часто

зустрічаються на посівах високостеблевих культур (кукурудза, соняшник тощо) (15% зустрічей). Очевидно, що у зазначений період розселення тварин за стаціями перебуває у тісній залежності з інтенсивністю проведення сільськогосподарських робіт.

Досить часто заєць трапляється й на посівах багаторічних трав (конюшина, люцерна), що характеризуються високою калорійністю, у випадку вирощування таких культур для заготівлі насіння (близько 12% зустрічей). У північних районах Полісся, де площі, зайняті посівами сільськогосподарських культур є порівняно незначними, зайці непогано заселяють зруби, що за літній період вкриваються трав'янистою і чагарниковою рослинністю (12 % зустрічей). Як наслідок, формуються задовільні кормові і захисні умови, які покращуються у наступні роки, зі створенням лісових культур, розвитком чагарникового і трав'янистого ярусів тощо.

У інших стаціях, охоплених маршрутними обліками, у літній період заєць трапляється порівняно рідше (менше 9 %). Зокрема, сюди належать переліски, стерня, узлісся, середньовіковий мішаний ліс, остепнені та чагарникові луки.

Література

1. Власюк В.П. Біотопічна приуроченість зайця-русака у літній період в умовах Житомирського Полісся / В.П. Власюк // “Наука. Молодь. Екологія. – 2007”: матеріали III міжвузівської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених, 24–25 травня 2007 р. – Житомир: Вид-во ЖДУ, 2007. – С. 7–9.
2. Власюк В.П. Динаміка чисельності зайця сірого (*Lepus europaeus* Pall.) в умовах Лісостепової зони Житомирщини в осінній період / Власюк В.П. // Науковий вісник НЛТУ України: зб. наук.–техн. праць. – Львів, 2015. – Вип. 25.2. – С. 42–47.
3. Власюк В.П. Основні тенденції динаміки чисельності зайця-русака в агроландшафтах Житомирської області / В.П. Власюк, М.Г. Вергун // “Екологія: проблеми адаптивно-ландшафтного землеробства”: матеріали міжнародної наукової конференції, 16–18 червня 2005 р. – Житомир: Вид-во ДАУ, 2005. – С. 245–247.
4. Гузій А.І. Особливості трапляння зайця сірого (*Lepus europaeus* Pall.) в умовах Центрального Полісся та Лісостепу Житомирщини / Гузій А.І., Власюк В.П. // Перспективи розвитку лісового та садово-паркового господарства: матеріали наукової конференції, 25 березня 2014 р. – Умань: Вид-во УНУС, 2014. – С. 72–74.